

Vischnaunca Tujetsch
Gemeinde Tujetsch

Invitaziun

7. Radunonza dil cussegl da vischnaunca

dil trienni 2017/2020

gievgia, ils 28 da zercladur 2018, allas 18.15 uras
ella Canorta Lumpazi a Mustér

Tractandas:

1. Avertura
2. Approbaziun dil protocol nr. 06 dils 06-06-2018
3. Elecziun dil biro dil cussegl da vischnaunca
  - a) president
  - b) vicepresidente
  - c) actuar
  - d) dus dumbravuschs e salters communal
  - e) dus suppleants pils dumbravuschs
4. Orientaziuns
5. Varia

Suprastonza communal Tujetsch

President communal
Beat Roeschlin

Menader center communal
Simon Collenberg

Vischnaunca Tujetsch
Gemeinde Tujetsch

Cussegl da vischnaunca
2017/2020

Protocol dil cussegl da vischnaunca Tujetsch

Nr. 06-2017/20 dils 6 da zercladur 2018

Protocol dil cussegl da vischnaunca Tujetsch

Nr. 06/2017/20 dils 6 da zercladur 2018

allas 20.00 uras entochen allas 21.00 uras ella sala Cristalla a Sedrun

---

Presidi:	Severino Solèr	
Actuar:	Simon Collenberg	
Dumbravuschs:	Guido Friberg ed Ignazi Monn	
Presents:	11 cusseglierAs total 11 votantAs (absolut pli 6)	
Aspectaturs:	3	
Cusseglers/as:	Armin Albin, Rueras Arno Berther, Surrein Gebharda Berther, Rueras Otto Curschellas, Sedrun Gelgia Deplaz, Dieni Sabrina Flepp-Loretz, Sedrun	Guido Friberg, Sedrun Ignazi Monn, Sedrun Marc Piacentini, Sedrun Severino Solèr, Cavorgia Cyril Steiger, Zarcuns
Suprastonza:	Beat Roeschlin, president communal Renato Decurtins, genau	Mario Hitz, genau Guido Monn, genau Gian-Reto Nufer, genau
Cumissiu da gestiun:	Tumaisch Valier, Camischolas Baseli Huonder, Sedrun	
Perstgisas:	Primus Deragisch, cumissiu da gestiun	

Tractandas

1. Avertura
2. Approbaziun dil protocol nr. 05 dils 16 da matg 2018
3. Contribuziun per la restauraziun dalla Claustra da Mustér
4. Lescha per promover il svilup economic ella vischnaunca da Tujetsch
5. Orientaziuns
6. Varia

1. Tractanda   Avertura

Il president dil cussegl da vischnaunca Severino Solèr arva la sisavla seduta dil trienni 2017-2020. Primus Deragisch dalla cumissiun da gestiun ha schau perstgisar.

Severino Solèr, president dil cussegl da vischnaunca:

Il cumbat electoral per las votaziuns dils 10 da zercladur ei terminaus ed ils meinis ein fatgs. Ei resta da schar vargar la dumengia per intervegnir il verdict dil pievel. Igl ei da supponer ch'ei dat negin tiaratriembel, buca sin palancau cantunal ed era buca sin palancau federal. Quei malgrad ch'il pievel ha inagada dapli da decider cun l'iniziativa per il daner cumplein sur d'ina damonda radicala che pretenda ina midada da sistem fundamental. Iniziativas cun pretensiuns radicalas han il mument conjuntura aulta sco l'iniziativa per ina entrada fundamentala senza cundiziuns ni era l'iniziativa per ina taglia da micro sin transacziuns finanzialas. Daco ei quei aschia e daco gest uss? Ils meinis van cheu in ord lauter. Segir ei denton che la globalisaziun e principalmein la digitalisaziun transformeschan nossa societad en in tempo maisudiu. Quei scaffescha damondas e las rispostas vitier mauncan! Catschar il tgau el sablun ei segir negina opziun, ei drova pia persunas e gruppaziuns che mettan en damonda quei ch'ei stau tochen dacheu e che sforzan nus da ponderar quei ch'ei oz aunc nunpusseivel.

Tgei vul quei dir per las elecziuns cantunalas? Encuretg ein buca persunas cun receipts per tut e senza macla, mobein persunalitads che han in sensori per las midadas dil temps e che s'engaschan per l'entira societad e buca mo per lur clientella!

Perquei lessel jeu metter a cor ad in e scadin dad ir a votar. Igl ei in dretg mo era in duer sco burgheis da dar sinzur e far paleis siu meini.

En quei senn arvel jeu la sisavla radunonza dil cussegl da vischnaunca dil tienni 2017/2020.

2. Tractanda   Approbaziun dil protocol nr. 05 dils 16 da matg 2018

Il protocol nr. 05 dils 16 da matg 2018 vegn approbaus unanimamein.

3. Tractanda   Contribuziun per la restauraziun dalla Claustra da Mustér

Introducziun entras Beat Roeschlin, president communal:

La suprastonza communal ei dil meini da sustener la restauraziun dalla baselgia s. Martin ord plirs motifs. In motiv ei segiramein che la claustra porscha biaras plazzas da lavur en nossa regiun. Plinavon ei ella ina impurtonta instituziun el sectur dalla scolaziun. Sper quei pensum principal offerescha ella era seminars, cuors, forums e concerts. Pil turissem ei la claustra sin fundament dil grad da renum era da gronda impurtonza. Il pli impurtont punct che tschontscha pil sustegn ei denton la solidaritad. La claustra ei impurtonta per nossa regiun. Lein ord quei motiv esser solidarics sco las ulteriuras vischnauncas vischinontas e sustener la restauraziun dalla baselgia s. Martin cun ina contribuziun directa (a-fonds-perdu) ella altezia da frs. 100'000.00.

Ei vegn giavischau negina debatta d'entrada.

Gebharda Berther, cussegliera da vischnaunca:

Jeu sai cumpleinamein sustener la proposta dalla suprastanza communal cun dar ina summa da frs. 100'000.00 per la restauraziun dalla claustra da Mustér. Nus sco vischnaunca vischinonta essan quasi obligai da porscher maun ed esser solidarics, pertgei la claustra da Mustér ha era fermis ligioms cun Tujetsch dapi baul enneu tochen oz. Patratgan ins vid ils paders cun lur ragischs da Tujetsch, ils numerus students e studentas che han frequentau e frequentan il gimnasi sco era las fiastas religiusas che meinan biars Tuatschins e Tuatschinas ella claustra da Mustér. La claustra ei in liug da cultura, da seminars ed era da refugi e consolaziun per bia glied da nossa val. Sco igl ei menziunau el messadi ei la claustra da Mustér da gronda muntada per nossa regiun, cunzun era sil sector dil turissem.

Sabrina Flepp-Loretz, cussegliera da vischnaunca:

Cura che nus mein cun auto da Sedrun en direcziun da Mustér, vesin nus ella davosa storta dretga avon Segnas igl imposant baghetg dalla claustra. La claustra porscha bia plazzas da lavur ed ei innovativa cura ch'ei va per crear novas purschidas. Per las lavurs vid la restauraziun vegnan oravontut interpresas specialisadas engaschadas, damai ch'ei setracta da lavurs fetg specialas. Talas san las fatschentas indigenas buca liquidar. Sco vischnaunca vischinonta stuein nus dispet sustener quella restauraziun culla contribuziun numnada.

Votaziun:

Il cussegl da vischnaunca decida unanimamein da separticipar vid ils cuosts dalla restauraziun dalla Claustra da Mustér (baselgia s. Martin) cun ina contribuziun (a-fonds-perdu) ella summa da frs. 100'000.00.

La fatschenta sto sin fundament digl artechel 8 dalla lescha cantunala davart las finanzas vegnir suttamessa al referendum facultativ.

4. Tractanda   Lescha per promover il svilup economic ella vischnaunca da Tujetsch

Introducziun entras Beat Roeschlin, president communal:

Daco duvrein nus insumma ina lescha per promover il svilup economic a Tujetsch? Ils davos dudisch meins havein nus discurreu sil pli pauc cun quater gruppas d'investurs. Igl ei oz aschia ch'ils investurs spetgan che la vischnaunca vegn encunter ad els en ina ni l'otra causa. Ils investurs han certas pretensiuns, cheutier s'audan era aspectativas financialas. Ils investurs han pliras pusseivladads dad investir, oz regia in grond cumbat per investurs. Per far pli attractiv nossa vischnaunca pils investurs, stuein nus ord quei motiv dispet introducir la lescha.

La finamira dalla lescha sebasea lien da trer novas interpresas a Tujetsch che scaffeschan plazzas da lavur stablas. Plinavon promova la lescha interpresas existentas che engrondeschan lur purschidas. Ina ulteriura intenziun dalla lescha ei da trer interpresas a Tujetsch che prestan ina contribuziun tiel svilup turistic da nossa destinaziun sco per exempel novs hotels.

Per promover l'economia preveda la lescha plirs instruments:

- dar giu terren da baghegiar gratuitamein
- dar giu terren da baghegiar en dretg da baghegiar gratuitamein
- conceder ina contribuziun unica sco finanziaziun da partenza e d'agid.

- conceder in emprést senza tscheins. Tal ei da segirar
- financiar prestaziuns preleminaras da planisaziun
- procurar ladinamein per las cundiziuns necessarias da rama ella planisaziun locala e regionala
- sustener damondas per levgiaments fiscals (art. 5 dalla lescha da taglia per il cantun Grischun)

Per saver porscher ils surnumnai instruments da promoziun, vegn in fondo creaus. Quel vegn alimentaus mintga onn cun ina contribuziun da frs. 50'000.00 ord las taxas da turissem ni/e las entradas da taglia. Quella alimentaziun succeda tier l'elaboraziun ed approbaziun dil preventiv. Tier in bien quen sa la vischnaunca attribuir ina pli gronda summa al fondo. Il fondo astga cumpigliar maximalmein ina summa da frs. 300'000.00. Tier in deficit sto tal vegnir ulivaus ora enteifer 3 onns.

Las contribuziuns finanzialas per in project astgan buca survargar frs. 500'000.00, las mesiras da promoziun ein limitadas sin maximalmein 10% dils cuosts dil project. Las cumpetenzas dils gremis politics per conceder contribuziuns e mesiras ein definidas tenor la constituziun communal da dils 1 da schaner 2008.

Las damondas per contribuziuns ord il fondo ston vegnir inoltradas alla suprastanza communal. Lezza examinescha ils documents e controllescha sch'ils criteris per ina mesira da promoziun ein adempli. Silsunter tracta il gremi responsabel la damonda.

Culla construcziun dalla pendiculara Salins-Cuolm da Vi e la colligiaziun dils territoris Sedrun-Andermatt marscha ei pil mument fetg bia tier nus. Ord quei motiv stuein nus introducir uss quella lescha per esser pinai el cass che damondas dad investurs vegnan il proxim temps.

Jeu sun fetg cuntents el cass ch'il cussegl da vischnaunca approbescha questa sera quella lescha. Allura savein nus approbar definitivamein la lescha a caschun dalla radunonza communal da dils 29 da zercladur 2018.

Debatta d'entrada

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

L'intenziun da scaffir ina lescha ei buna e da sustener. Nus vivin buca gest en in territori nua che l'economia prosperescha mo aschia. Tier nus mauncan famiglias industrialas e pil pli era gronds investurs ni interprendiders cun las finanzas necessarias. Per quei drova ei tscheu e leu mintgatun in stausch e tgi sa prestar quei meglier che la vischnaunca? La promoziun dall'economia ei buca enzatgei niev en vischnaunca, ella vegn per quei buca scaffida ni schizun inventada entras la lescha presenta. Mesiras per promover l'economia ha la vischnaunca adina puspei interpriu, jeu drovel buca menziunar quellas. Da miu avis fa ei senn da vestgir quella pratica en ina lescha. Quella fa prevesibel sut tgei cundiziuns che tgi survegn tgei, scaffescha cheutras trasparenza e garantescha la finala era ina certa egalitad. La lescha sa denton era dar a nus enta maun in instrument per sedustar encunter pretensiuns exageradas ni squetschs malgiustificai. In signal astgein nus denton buca dar entras ina nova lescha per promover l'economia, numnadamein quel ch'ei stetti ussa a disposiziun en abundanza novs daners per l'economia e che quasi mintgin sappi sesurvivir da quels. Substantialmein vegn la lescha buca a saver midar bia. Era el futur stuein nus numnadamein semover el rom da quei ch'ei finanziamein pusseivel per nosa vischnaunca.

Il messadi davart la fatschenta presentada ei da miu avis cun mo ina mesa pagina memia cuorts e buca sufficientes. El cuntegn buca las informaziuns necessarias per sepreparar seriusamein silla fatschenta. Ei vegn buca mess la lescha en in context e detg daco ch'ella ei necessaria, tgei che fuss sche nus fagessen buca ina tala, tgei consequenzas finanzialas ch'ella ha ed aschia vinavon. Era las sliigiaziuns presentadas ella lescha vegnan en negin grau declaradas, per exempel daco ch'ins sustegn mo menaschis e buca occurrenz, daco ch'ins preveda in fondo e tgei che fussen las alternativas. Las informa-

ziuns impurtontas sco era las ponderaziuns principalas davart ina fatschenta e davart las sligiazziuns tschernidas ston esser formuladas el messadi. Mo cun in tal messadi san ins sur da tgei ch'ins decida e mo cun in tal messadi sa mintga cussegliera e cusseglier sepregarar seriusamein sil cussegl. Quella premissa han ins buca adempliu cul present messadi e quella premissa sa era buca vegnir ademplida cun furnir suenter oz informaziuns.

Ultra da quellas munconzas para era la lescha buca dad esser elavurada cul necessari quitau redacziunal. Ina lescha ei in text specific che ha vigur il bia sur liung temps. Ella sto perquei esser bein structurada e formulada aschi capeivla sco mo pusseivel. Quels criteris ein buca adina adempli ella lescha presentada. Ins sa constatar che certas parts dalla lescha ein vegnidas transladas in tier in ord il tudestg cul resultat che la translaziun ei buca gartegiada respectiv buca capeivla. Ins sa ultra da quei constatar ch'ins ha priu differents elements ord leschas existentas senza adina ordinar e estructurar bein quei ella lescha presenta. Formalmein sto ina lescha esser en uorden e bein elavurada cura ch'ella vegn presentada al cussegl. La finala havess jeu spitgau egl artechel 2 dalla lescha ch'ins formulassi dapli criteris che fan vengonzs in project da vegnir sustenius dil maun public.

Gelgia Deplaz, cussegliera da vischnaunca:

Jeu sai buca tgei dir tier la lescha elavurada, damai ch'jeu hai anflau egl internet neginas autras leschas. Aschia eisi buca stau pusseivel da cumparegliar la lescha cun ina lescha d'ina outra vischnaunca. Eisi buca pusseivel da reglar la promoziun dall'economia cun in artechel ella constituziun communal, damai che la revisiun da tala succeda el mument?

Beat Roeschlin, president communal:

Entochen che la nova constituziun communal ei elavurada, eisi aunc da far entgins sclariments. Ina revisiun d'ina constituziun communal dura per regla dus entochen treis onns. Nus savein buca spitgar silla lescha per promover il svilup economic entochen che la constituziun communal ei sin meisa. Ils discuors culs investurs vegnan numnadamein menai uss. Il cusseglier Arno Berther ha mussau si certs puncts fleivels dalla lescha. Sch'il cussegl giavischa che nus surluvrein la lescha, vegnin nus a far quei.

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

La cussegliera Gelgia ha medemamein encuretq declaraziuns tier la lescha e buca anflau talas, damai che la lescha ei accumpignada d'in messadi cun memia paucas informaziuns.

Jeu fetgel ord ils motifs ch'jeu hai numnau avon la proposta da dar anavos la fatschenta alla suprastonza communal culla supplica da suttametter in messadi cun dapli informaziuns ed ina lescha ch'ei formalmein diltut correcta.

Votaziun:

Il cussegl da vischnaunca decida cun 8 vuschs encunter 3 vuschs da dar anavos la fatschenta alla suprastonza communal culla supplica da suttametter in messadi cun dapli informaziuns ed ina lescha ch'ei formalmein diltut correcta.

5. Tractanda   Orientaziuns

Beat Roeschlin, president communal:

Residenza Dulezi

L'empresa badelada per la construcziun dalla Residenza Dulezi ha liug venderdis, ils 8 da zercladur 2018 allas 16.00 uras. La populaziun ei cordialmein envidada.

6. Tractanda   Varia

Gebharda Berther, cussegliera da vischnaunca:

Jeu hai ina damonda pertuccont ils scalems che meinan si tier la scola da Rueras. Quels eran en in stan fetg munglus, enzatgei eisi vegniu reparau. Stat quei ussa aschia? Era la cazzola alla fin dalla scala funcziunescha buca propi endretg. Quei fuss bien da controllar.

Guido Monn, genau:

La maioritad dallas lavurs da remeduras vid la scala ein terminadas, certas caussas ston aunc vegnir fatgas. La cazzola vegn midada ora il proxim temps.

Il president Severino Solèr siara la radunonza.

actuar:
Simon Collenberg

president:
Severino Solèr